

## NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA



Kiadja a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum

20. évfolyam (2016) 1. szám

### A huszadik évfolyam elé

1997-ben Örkény egypercesére utalva azzal a mondattal nyitottuk a *Noctuát* (akkoriban fénymásolással sokszorosított négyoldalas hírlevelünket), hogy „legmerészebb álmaink is megvalósulnak”. Ezek között nem szerepelt, hogy húsz évet él meg, és előbb az *Állatorvosi Kamarai Hírek* mellékleteként, majd a *Kamarai Állatorvos* rovataként minden gyakorló állatorvoshoz eljut a ma már az interneten is követhető könyvtári híradónk.

1997 olyan időszak volt, amelyben a könyvtárnak sikerült leküzdenie a nemzetközi összehasonlításban mutatkozó hátrányát, és átalakítania a porosodó könyvtárat egy korszerű, a technológia valamennyi vívmányát kiaknázó információs központtá. Olyan időszak volt ez az állatorvosok életében is – a rendszeres továbbképzést kötelezővé tevő kamarai törvény miatt –, amelyben az információ és a könyvtár szerepe felértékelődött. Talán éppen ez a találkozás élteti hírlevelünket is.

Meglepő, de csírájában szinte minden mai szolgáltatás szerepelt az első számban (<http://www.huveda.hu/handle/10832/56>) közölt újdonságok között, bár a technológia fejlődésével elérhetőségük, használhatóságuk magasabb szintre emelkedett. Katalógusunk, amelyben könyveink és folyóirataink teljes egészében kereshetők, bárhonnét elérhető, és a Mokka nevű országos rendszerbe is integrálódott. Sok száz állatorvost és hallgatót vezettünk be az információforrások használatának rejtelmeibe. Az akkor emlegetett CD adatbázisokhoz ma már országos konzorciumban, az interneten férünk hozzá. A büszkén megírt első elektronikus tartalomküldés ma már közhely, és hatalmas teljes szöveges háttér támogatja. Azért van, ami nem változott első számunk óta: az újdonságként bemutatott Consultant azóta is segíti a diagnosztikai munkát, és ismét befejeztünk egy leltárt. Nem változott az a törekvésünk sem, hogy együtt éljünk az egyetemmel és a szakmával, figyeljünk fejlődésére, igényeire, sőt, elébe menjünk ezeknek.

Amit népszerű szóval „paradigmaváltásnak” neveznek, az nemcsak a technológiának köszönhető. Húsz évvel ezelőtt is tisztában



voltunk vele, hogy a használók adják munkánk értelmét, az ő igényeiket kell pontosan „bemérnünk”, és elégedettségüket kivívnunk. Ezt erősítette a minőségügy beépülése a szolgáltatások rendszerébe, amivel a tudatos jövőépítés és fejlesztés újtárra léptünk.

Az információszolgáltatás mellett korszerű eszközökkel támogatjuk az állatorvosi kar tudásvagyonának közzétételét is. A kar és a doktori iskola publikációi igen szép arányban kereshetők a Magyar Állatorvosi Bibliográfiában, a Magyar Tudományos Művek Tárában, és gyűlnek a Magyar Állatorvos-tudományi Archívumban, a HuVetA-ban.

Változtatott szemléletünkön az is, hogy levéltárunk és múzeumunk is szakavatott kezekbe került, így a hármas közgyűjtemény biztosítja az állatorvos-történeti emlékek őrzésének szakszerű feldolgozását, bemutatását, és fontos szerepet játszik az állatorvosképzés és az állatorvosi hivatás népszerűsítésében.

Végül generációváltás is lezajlott a könyvtárban. A húsz évvel ezelőtti névsorból négyen maradtunk, és kilenc fiatal, jól képzett munkatárs végzi a feladatok oroszlánrészét. Reméljük, a következő húsz esztendőben ők is élvezhetik az állatorvosi kar figyelmét, segítőkészségét. (O. É.)

### Állategészségügyi jelentések a Békésmegyei Közlöny 19. századi számaiban

A 19. század második felének nyugati orvostudománya a fertőzések elleni harc lázában égett. Nem volt ez másképp Magyarországon sem: neves és kevésbé neves szakemberek egyaránt azon törték a fejüket, hogyan lehetne a legújabb tudományos eredmények alkalmazásával a népegészségügy színvonalát emelni. Az állatorvoslást is áthatotta ez a jobbitó szándék, sok helyütt hamarabb, mint a humán medicinát. „Óh felséges gondviselés! – fakadt ki a *Békésmegyei Közlöny* egyik szerzője 1911-ben. – Földművelő, állattenyésztő állam vagyunk igazán. Az aranka, filoxera ellen, a marhavész ellen tudunk védekezni. De vajjon elmondhatjuk-e polgárainkról, hogy az emberi betegségek elleni védekezést is ismerik?! Ne feledjük el soha a most megállapított igazságot!” [A község közegészségügye. *Békésmegyei Közlöny* 32. évf. 5. sz. (1911. január 29.) 2-3. p.]

A *Békésmegyei Közlöny* az Osztrák-Magyar Monarchia egyik szokványos vidéki orgánusaként rendszeresen közölt állatorvosi jelentéseket. Ezekben a hivatalos közleményekben többnyire a haszonállatokat megbetegítő járványokról tájékozódhattak a korabeli olvasók. Míg az országos és külföldi kimutatásokat a földművelésügyi minisztérium tette közzé, a vármegye állatállományának állapotát az alispánság publikálta, kivételes történések híján a közegészségügyi leírás részeként. Ezekből a szövegekből megismerhetjük az állatorvosok egykori tevékenységét és a járványügyi teendőket. Következők szemléltetésül néhány példa!

A Békés megyei főorvos 1877 februárjában úgy foglalta össze az 1876. év állategészségügyi helyzetét, hogy az „általában kedvezőnek mondható” volt, s ezt csak a dobozi uradalom lovainak takonykórja zavarta meg. [Békésmegye főorvosának egészségügyi, népmozgalmi s állategészségügyi jelentése az 1876-ik évről. BK 4. évf. 10. sz. (1877. február 4.)] Ekkoriban nem voltak általánosak ezek a megnyugtató sorok. Gyakran értesült a szerkesztőség a keleti marhavész nyugtala-

nító eseteiről; már az is megérdemelt egy önálló cikket, ha a szomszédos államok szarvasmarhái kerültek veszélybe, hiszen ezek a ragályok könnyedén átlépheték az országhatárokat. Nem véletlen, hogy egy 1880. júliusi bejegyzés a Gazdászat, ipar és kereskedelem című rovatban kapott helyet, hiszen magától értetődött, hogy a marhavész az élelmiszer-kereskedelmet is veszélyeztethette. [A keleti marhavész állása... BK 7. évf. 140. sz. (1880. július 22.)]

1882. márciusi közegészségügyi beszámolójában a Békés megyei alispán egy Gyoma községben 192 lovat megbetegítő rühességjárványról értesítette a vármegye lakosságát. A rühességet rutinosan lehetett kezelni: az alispán szerint „a már foganatosított óvrendszabályok mellett feltehető, hogy a kór rövid idő alatt elfojtva leend”. A megyei állatorvos ezzel egy időben tervezte megtartani megyeszerte a tavaszi lóvizsgálatot és a szarvasmarha-állomány ellenőrzését, mielőtt az enyhülő időben újból kihajtották volna az állatokat a legelőkre. [Alispáni jelentés Békésmegye februárhavi állapotáról. BK 9. évf. 31. sz. (1882. március 12.)]

Gyakran jelentkezett a száj- és körömfájás is. Egy 1898-as cikk szerzője arról panaszkodik, hogy ez a csapás, mely „egyike a legnagyobb károkat okozó betegségeknek”, s az előző évben sokáig megbénította a vármegye szarvasmarháinak kivételét, ismét jelentkezett, bár szerencsére csak elszórtan, mindössze néhány települést érintve. [Száj- és körömfájás. BK 25. évf. 77. sz. (1898. szeptember 25.)]

A régi sajtóanyag áttekintésével is meggyőződhetünk arról, hogy az állatorvoslás a boldog (vagy inkább csak annak mondott) békeidőkben is felelősségteljes és sok teendővel járó szakma volt. (B.B.P.)

Egy kortárs, Altman Gyula járási m. kir. állatorvos képe (vasúti igazolványából)



## EBVM kávé mellett

Életségű oktatási anyagot állítottak össze a TAMU (Texas A&M University) könyvtárosa a PubMed használatáról állatorvosok számára ([http://cases.vetmoodle.org/CET\\_CoursePlayer/demo1/public/pubmed.html](http://cases.vetmoodle.org/CET_CoursePlayer/demo1/public/pubmed.html)). Készítsenek egy jó bögre kávé vagy teát a számítógép mellé, és míg elkortyolják, megismerhetik a PubMed keresés alapvető fogásait, többek között egy állatorvos segítségével. E „tutorium” fő vonzereje ugyanis, hogy bemutatja: a szakirodalom valódi klinikai kérdésekre adhat érdemi válaszokat. Ha egy kicsit több ideje van, elkalandozhat a TAMU keresési segédletei között, vagy tovább léphet az RCVS (Royal College of Veterinary Surgeons) bizonyítékokon alapuló állatorvoslás művelését támogató segédletekhez (EBVM Toolkit – <http://knowledge.rcvs.org.uk/evidence-based-veterinary-medicine/ebvm-toolkit/>). Ha ezeket is átolvasta, biztosan kedvet kap még egy ugráshoz az Evidence-based Veterinary Medicine Network oldalára, ahol tovább mélyítheti ismereteit és készségeit a bizonyítékok keresésében és értékelésében (<http://www.ebvmllearning.org/>). (O.É.)

## A múzeumi adományokról

Az emberek többségének a múzeumról óhatatlanul ódon tárgyak jutnak az eszébe. (Ez alól természetesen a cikkíró sem kivétel!) S valóban, a történeti gyűjtemények kiállítóhelyein a feliratok alatt, a képek, grafikák, dokumentumok mellett, a rekonstrukciók árnyékában több-kevesebb régi/új tárgy sorakozik. S ezek nem egymástól elszigetelten, önmagukban állnak, hanem egymással is kapcsolatban vannak, s egyfajta történelmi-kulturális kontextust hordoznak. Önmagukon túlmutatva idézik meg azt a miliót, amelyben készítették, használták, eladták, vásárolták, örökölték vagy éppen rongálták őket. Amikor

kereskedtek velük, vagy amikor gyönyörködtek bennük...

Az adomány szavunk ajándékkal vagy felajánlással kapcsolatos főnevet jelent, és nagyon kellemes képzetársításokat kelt. Adni jó. S aki ajándékot kap, örül.

Egyetlen egyetemen van Magyarországon állatorvosképzés, egyetlen helyen gyűjtik össze ennek a képzésnek és szakmának az emlékeit, ezért (is) fontos, hogy ne hagyjuk veszni az értékeinket. Az egyetemi tudás ugyan nemcsak az itt megtanult és felhasznált – azaz gazdaságilag „újrahasznosított” – állatorvosi ismeretanyag összessége, hanem az állatorvosi hivatás, a gyógyítás mögötti szakmai-szemlelmi tartalom, a kulturális vonatkozások, a hagyományörzés is. A megszerzett tudás mellett megannyi egyetemi-szakmai anekdota gazdagítja, színesíti ezt a hivatást. Ezeket is jó lenne összegyűjteni, közzétenni, akár a tárgyakat. A régi, már nem használatos állatorvosi eszköz, kevésbé korszerű műszer, témához kapcsolódó plakát, fotó, képeslap, kisnyomatvány nekünk mind-mind fontos, hiszen az adott korra utaló – és általában kibontandó – történeti emlékek.

Az adományok nagyon sokfélék. Íme néhány érdekességképpen: kaptunk 1888-ban Bécsben kiállított állatorvosi diplomát a hozzá tartozó vörös bársonnyal bevont dísztokkal, katonai al-állatorvosi kinevezést, karikatúrát, 1973-as elektrokardiográfot, macskabélből készült sebvarrófonalat, de sterilizált ló- és kutyakoponyát is. Az utóbbi két tétel a

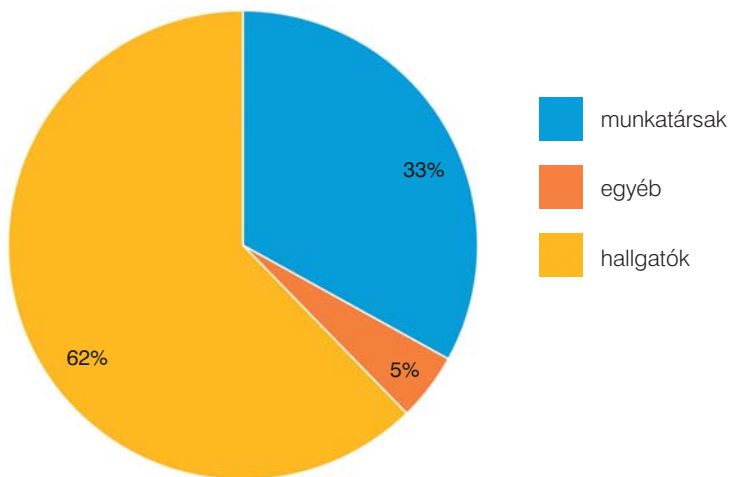
## Kérelem a Magyar Állatorvosi Rendhez!

Az Állatorvosi Osztály helyiségeket bocsátott rendelkezésre magyar állatorvostörténelmi múzeum létesítése céljából. Amikor önként vállaltam magamra ezt az egész életre kiterjedő kötelezettséget, tudatában voltam annak, hogy alapvető munkámban segítőtársam lesz az egész magyar Állatorvosi Rend. Hisz mindnyájunknak közös érdeke, hogy együtt legyen minden olyan emlék, amely szemléltetően mutatja be a magyar állatgyógyászatot és a magyar állatorvostudomány fejlődését, de világosságot vet azokra az évszázadok óta lappangó bahiedelmekre, kuruzsló eljárásokra is, melyeknek eltüntetése a XX. század kötelessége.

Elmondottak alapján nyilvánvaló, hogy a létesítendő múzeum több különálló részre fog oszlan. Egyik része magában foglalja majd állatgyógyászatunk fejlődését Tolnay Sándorig, ki az állatorvostudomány első magyar művelője volt. A második rész azt tünteti fel, hogy Tolnaytól napjainkig hogy fejlődött, izmosodott nálunk az állatorvostudomány és szakoktatás, míg egyetemi rangra emelkedett az egykori állatgyógyintézet s tanárok, tanítványok önálló búvárkodások révén hogyan vitték előre az egyetemes állatorvostudományt s szereztek dicsőséget a magyar névnek. A harmadik rész fogja tartalmazni a ma is szokásban lévő népies gyógymódokat, bahiedelmeket, kuruzsló eljárásokat.

tapintható tárlatunk „gyerek-kedvence”. Dr. Perlaki Emil ny. pécsi főállatorvos évek óta rendszeresen adományoz az Állatorvos-történeti Gyűjteménynek különféle állatorvoslással kapcsolatos emlékeket. Dr. Mály Nándor (1892–1973) m. kir. állatorvos-ezredes hagyatékából is került hozzánk néhány érdekes tárgy.

Ezúton jelezzük, különösen most, az önállóságunk – és kiállításunk megújulása – küszöbén, hogy továbbra is szívesen fogadunk múzeumi adományokat. Ahogyan 170 éve Daday András, kérjük az Alma Materben végzett volt diákokat, hogy donátorként gazdagítsák az Állatorvos-történeti Gyűjteményt. (V.A.)



Foglalkozások megoszlása csoportosítással

## Használói elégedettségmérés

2015 őszén az Állatorvos-tudományi Könyvtár használói elégedettségmérést végzett egy online kitölthető kérdőívvel. A kérdőívre 236 választ kaptunk, ebből 194 kitöltő vallotta magát könyvtárhasználónak, 42-en pedig „nem használóként” definiálták magukat. A kitöltők közel 2/3-a hallgató, 1/3-a munkatárs volt, és csak 5% volt nyugdíjas, magán állatorvos, illetve egyéb kategóriába sorolható.

A további kérdéseknél a kitöltők egy 5 fokozatú skálán fejezhették ki véleményüket, ahol az 1-es a „nagyon elégedetlen”, az 5-ös pedig a „nagyon elégedett” volt.

### Hogyan értékeli a könyvtári szolgáltatásokat?

A különböző használói csoportok összegzett átlagai közül a legrosszabbat, 3,45-öt a nyitva tartás érte el. Ennek egyik oka, hogy elsősorban a külföldi hallgatók tanulóhelyként szeretik használni a könyvtárat, amire akár 7/24 rendszerben tartanának igényt. A legjobb eredményeket a könyvtárközi kölcsönzés belföldről (4,49) és külföldről (4,41), valamint a tudásmetriai értékelés (4,42) kapta. Ehhez kapcsolódik, hogy a Magyar Állatorvosi Kamara és az Állatorvos-tudományi Könyvtár között lévő megállapodás keretében a kamarai tagok ingyenesen kérhetnek a könyvtárból cikkmásolatot a nálunk, illetve az országban elérhető szakcikkekről.

### Online szolgáltatások

A legjobb eredményt az adatbázisok (4,30), elektronikus folyóiratok (4,17) és az ezekhez kapcsolódó folyóiratlista (4,16) érték el. A legrosszabb eredményt az e-learning rendszer és a VPN szolgáltatás kapta, amelyek csak karunk hallgatói és oktatói számára érhetőek el.

### A könyvtárhasználat (fizikai) feltételei

Itt a csend (4,02) és az eligazító táblák (4) kapták a legjobb eredményt, a legrosszabbat pedig a wifi szolgáltatás (2,81). A könyvtár megbecsült helyet foglal el a campuson, hiszen a régi főépületben vannak a munkaszobák, az olvasóterem és a raktár is. Ennek tudatában igyekszünk a fizikai környezetet olvasóink számára minél vonzóbbá tenni, ami a mai szemmel nézve már sok esetben az előnytelen belső elrendezésből fakadóan kihívásokkal teli feladat.

### A könyvtár munkája

A könyvtár és könyvtárosok megítélése volt a legpozitívabban értékelt területe a használók által véleményezett kérdésköröknek:

- a könyvtárosok segítőkészsége: 4,64
- a feladatokhoz nyújtott támogatás: 4,55
- a könyvtárosok hozzáértése: 4,52
- a kérések teljesítési ideje: 4,48
- a panaszok kezelése: 4,24
- a könyvtár általában: 4,08

### Nem használók

A 42 válaszadó nagy része itt is a hallgatókból és karunk munkatársaiból került ki (összesen 98%). Náluk az első kérdéscsoport a „Miért nem használja a könyvtárat?” volt, melyre egy 0 (nem jellemző) és egy 5 (pontosan ez az oka) közötti skálán válaszolhattak. Legtöbbször a „Más helyről szerezem be a könyveket, cikkeket” és az „Interneten könnyelmesebben találok meg” lehetőséget választották.

### Az olvasók hangja

A válaszadók 158 alkalommal megjegyzést is írtak. Zömmel a fizikai körülményekre panaszkodtak: a nyitva tartásra, a wifire, a berendezésre, a fűtésre és a számítógépekre. Az eddigi kritikák mellett több esetben ugyan ezen olvasók pozitív véleményüket is kifejezték (összesen 30 alkalommal). A magyar kérdőívet kitöltők közül 14-en, az angolok közül 16-an írtak a könyvtárosok kiemelkedő segítőkészségéről, felkészültségéről és arról, hogy mennyire jó a könyvtár, illetve megköszönték munkánkat.

A felmérés eredményeit felhasználjuk szolgáltatásaink fejlesztéséhez, ami nem könnyű feladat, hiszen az egyes használói rétegek igényei eltérőek. Reméljük, a következő évben több gyakorló állatorvost sikerül az interneten kitölthető rövid kérdőívünkkel „szóra bírunk”. (W.B.)

